Nr 191.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1937 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av Chalmers tekniska institut m. m.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938 har Kungl. Maj:t (punkten 116 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1937) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition, angående omorganisation av Chalmers tekniska institut, som kan varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1937/1938

dels till Chalmers tekniska högskola m. m.: Avlöningar ett förslagsanslag av 306,000 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola m. m.: Omkostnader ett förslagsanslag av 61,500 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola m. m.: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 52,000 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola m. m.: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek ett reservationsanslag av 15,000 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola m. m.: Stipendier m. m. ett reservationsanslag av 2,400 kronor;

dels ock till Chalmers tekniska högskola m. m.: Utrustning av nybyggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i nämnda statsverksproposition under utgifter för kapitalökning (bilaga 7, punkt 10 av sagda statsrådsprotokoll) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1937/1938

dels till Uppförande av byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. vid Chalmers tekniska högskola ett reservationsanslag av 500,000 kronor;

dels ock till Uppförande av byggnad för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad vid Chalmers tekniska högskola ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 268, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 5 mars 1937, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att från och med den 1 juli 1937 Chalmers tekniska instituts högre avdelning skall ombildas till en teknisk högskola, benämnd Chalmers tekniska högskola, samt Chalmers tekniska instituts lägre avdelning ombildas till ett tekniskt gymnasium, benämnt tekniska gymnasiet i Göteborg, allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i ovannämnda statsrådsprotokoll för den 5 mars 1937 angivit,

dels godkänna i nämnda statsrådsprotokoll intagen personalförteckning för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1937/1938;

dels godkänna i samma statsrådsprotokoll intagen personalförteckning för det tekniska gymnasiet i Göteborg, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937;

dels godkänna i samma statsrådsprotokoll intagen personalförteckning för det tekniska gymnasiet i Göteborg, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938;

dels godkänna i samma statsrådsprotokoll intagen avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1937/1938;

dels godkänna i samma statsrådsprotokoll intagen avlöningsstat för det tekniska gymnasiet i Göteborg, att tillämpas under tiden den 1 juli — den 31 december 1937;

dels godkänna i samma statsrådsprotokoll intagen avlöningsstat för det tekniska gymnasiet i Göteborg att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938;

dels till Chalmers tekniska högskola m. m.: Avlöningar för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 286,300 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola m. m.: Omkostnader för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 60,500 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola m. m.: Materiel m. m. för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 56,000 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 15,000 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola: Stipendier m. m. för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 2,400 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola: Utrustning av nybyggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 80,000 kronor;

dels till Uppförande av byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. vid Chalmers tekniska högskola i huvudsaklig överensstämmelse med av i statsrådsprotokollet för den 5 mars 1937 omnämnda 1934 års sakkunniga avgivet förslag eller den ändrade plan för byggnadens uppförande, som Kungl. Maj:t med hänsyn till gjorda utredningar kan finna skäligt fastställa, för budgetåret 1937/1938 under Utgifter för kapitalökning och rubrik Statens allmänna fastighetsfond anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av 500,000 kronor;

dels ock till Uppförande av byggnad för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad vid Chalmers tekniska högskola i huvudsaklig överensstämmelse med av 1934 års sakkunniga avgivet förslag eller den ändrade plan för byggnadens uppförande, som Kungl. Maj:t med hänsyn till gjorda utredningar kan finna skäligt fastställa, för budgetåret 1937/1938 under Utgifter för kapitalökning och rubrik Statens allmänna fastighetsfond anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av 300,000 kronor.

I ovannämnda proposition nr 268 har departementschefen inledningsvis anfört bland annat:

Det är min avsikt att till prövning nu skulle upptagas frågan angående *omorganisation av Chalmers tekniska instituts högre avdelning till en teknisk högskola.* Tidpunkten synes mig nämligen vara inne för fattande av ett principbeslut i ämnet. Frågan om den högre avdelningens ombildning till en teknisk högskola är av den natur, att densamma icke i ett sammanhang i alla sina detaljer nu kan bringas till ett avgörande. Men själva huvudfrågan om högskoleblivandet måste först föreligga för att grunden skall vara given för organisationens framtida successiva utformning. På grund härav kommer jag i det följande att med frånseende av detaljförslag allenast beröra huvuddragen i den blivande organisationen. Ett första steg i riktning mot institutets ombildning till teknisk högskola togs vid 1936 års riksdag, då riksdagen i proposition nr 135 fick sig förelagd frågan angående den högre tekniska skeppsbyggeriundervisningens ordnande och i samband därmed frågan om anvisande av medel för påbörjande av en nybyggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. vid Chalmers tekniska institut. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts genom nämnda proposition framställda förslag (skrivelse nr 215/1936).

Förutom det av mig ovan omnämnda principbeslutet i omorganisationsfrågan är det min avsikt att tillstyrka anvisande av medel till *den blivande högskolans utbyggnad.* I sådant avseende gäller det beviljande av anslag dels till fortsatta arbeten å nybyggnaden för skeppsbyggeriavdelningen, dels ock till en nybyggnad för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad, vilken 1934 års sakkunniga ansågo främst böra upptagas på byggnadsprogrammet, sedan fackavdelningen för skeppsbyggeri fått sin lokalfråga löst.

I samband med ovannämnda frågor har det synts mig, att det sedan någon tid tillbaka aktuella spörsmålet angående *Chalmerska institutets lägre avdelnings ombildning till ett tekniskt gymnasium* bör bringas till avgörande. Denna fråga torde nu vara mogen för sin lösning och ett beslut i antydda riktning skulle även medföra ett underlättande av lösandet av omorganisationsfrågan för den högre avdelningen.

Under kap. 1 har departementschefen därefter behandlat frågan om Chalmers tekniska instituts högre avdelnings omorganisation till en teknisk högskola ävensom i samband därmed stående anslagsfrågor, bland annat rörande omförmälda byggnadsföretag.

Organisationsfrågan. I detta ämne föreligger ett av *1934 års sakkunniga* den 12 november 1935 framlagt betänkande och förslag ävensom en den 30 december 1935 avgiven promemoria, innefattande en komplettering i viss del av de sakkunnigas i betänkandet intagna förslag.

Över de sakkunnigas förslag hava utlåtanden avgivits av ett flertal *myndigheter och sammanslutningar.*

Vidare hava *styrelserna för tekniska högskolan och Chalmers tekniska institut* i gemensam skrivelse den 9 november 1936 uppdragit vissa grundlinjer för den framtida organisationen av den högre tekniska undervisningen.

Beträffande innehållet i den sålunda föreliggande utredningen hänvisas — i den mån detsamma ej framgår av det nedanstående — till propositionen.

I fråga om den ifrågasatta omorganisationen av högre avdelningen har *departementschefen* för egen del anfört:

Enligt vad som framgår av det vid propositionen nr 135/1936 fogade utdraget av statsrådsprotokollet, framhöll jag vid anmälan av Chalmers tekniska instituts anslagsfrågor för budgetåret 1936/1937 att jag icke ansåg det möjligt att till 1936 års riksdag framlägga ett förslag om definitivt principbeslut rörande omorganisation av institutets högre avdelning till en teknisk högskola. Jag fann nämligen 1934 års sakkunnigas omorganisationsförslag böra underkastas fortsatt bearbetning och utredning, innan ett dylikt förslag kunde underställas riksdagen. Samtidigt ställde jag emellertid i utsikt, att den ytterligare utredning och bearbetning av ämnet, som jag ansåg erforderlig, skulle kunna förebringas inom sådan tid, att frågan kunde bliva föremål för 1937 års riksdags avgörande.

Det samarbete till frågans klargörande och lösning, som åvägabragts mellan styrelserna för tekniska högskolan och Chalmers tekniska institut och vilket tagit sig uttryck i styrelsernas ovan omförmälda gemensamma skrivelse till Kungl. Maj:t, har enligt mitt förmenande i hög grad bidragit till ett klargörande av det föreliggande problemet. De av styrelserna uppdragna riktlinjerna för ordnandet av den högre tekniska undervisningen och dess framtida utveckling giva en god utgångspunkt för de här föreliggande frågornas bedömande. Det är med tillfredsställelse jag konstaterar den vilja till samgående mellan de två undervisningsanstalternas ledningar, som

manifesterat sig i den gemensamma framställningen, och jag förutsätter, att det i utsikt ställda samarbetet mellan läroanstalterna också för framtiden kommer att bidraga till underlättandet av ställningstagandet från statsmakternas sida till de svåra frågor, som beröra den högre tekniska undervisningens ändamålsenliga ordnande.

Redan förra året var jag i tillfälle att framhålla, att en i stort sett enhällig uppfattning råder om att Chalmerska institutets högre avdelning bör ombildas till högskola. Efter ytterligare övervägande av berörda spörsmål är jag beredd att utan vidare förbehåll ansluta mig till denna uppfattning. I realiteten har avdelningen redan länge gjort tjänst såsom en teknisk högskola, i det att därifrån utexaminerade ingenjörer i praktiken ansetts fullt jämförbara i kompetenshänseende med de från tekniska högskolan i Stockholm utgångna ingenjörerna. Det synes då skäligt att giva läroanstalten den formella bekräftelse härpå, som ligger i dess förklarande för högskola. En dylik åtgärd innebär givetvis även något annat än denna formalitet; den medför förpliktelsen att förbättra läroanstaltens utrustning med lärarkrafter och laboratorier m. m. på ett sådant sätt, att de nuvarande svårigheterna för en högskolemässig undervisnings och forsknings bedrivande avlägsnas. Jag anser i likhet med de sakkunniga instanser, som uttalat sig i ämnet, att statsmakterna böra påtaga sig denna förpliktelse till den högre tekniska utbildningens fromma och med hänsyn till dess utomordentliga betydelse för vårt lands ekonomiska liv.

Vad beträffar den nya högskolans organisation skulle den enligt de sakkunnigas förslag omfatta fyra fackavdelningar i stället för nu sex. Fackavdelningarna för husbyggnad samt för kemi och kemisk teknologi skulle nedläggas och undervisningen i dessa fack helt koncentreras till tekniska högskolan i Stockholm.

De fackavdelningar, som enligt de sakkunnigas mening borde vara företrädda i Göteborg, skulle vara för maskinbyggnad, skeppsbyggeri, elektroteknik samt väg- och vattenbyggnad. Fackskolan för skeppsbyggnad vid tekniska högskolan i Stockholm skulle nedläggas. Inom de tre övriga fackavdelningarna, vilka de sakkunniga ansett böra vara företrädda såväl i Stockholm som i Göteborg, skulle viss av de sakkunniga föreslagen differentiering av undervisningen åvägabringas. Läroanstalternas styrelser hava i sin nyssberörda framställning anslutit sig till samma uppfattning beträffande undervisningens omfattning inom sistnämnda fackavdelningar, under framhållande tillika, att likartad undervisning dock givetvis borde bibehållas i de ämnen och i den utsträckning, som krävdes för att giva de blivande ingenjörerna nödiga allmänna kunskaper inom var och ens speciella fack.

Vid den prövning, jag ägnat den förevarande frågan, har jag funnit, att de sakkunniga framlagt bärande skäl för att fackavdelningar för *maskinbyggnad, elektroteknik* samt *väg- och vattenbyggnad* måste finnas såväl vid tekniska högskolan i Stockholm som vid den nya tekniska högskolan i Göteborg. Fackavdelningen för maskinbyggnad representerar nämligen ett grundläggande gebit av hela ingenjörsutbildningen, fackavdelningen för elektroteknik ett område, som på grund av elektricitetens fortsatta landvinningar inom olika delar av samhällslivet är i behov att tillgodoses med fackutbildade ingenjörer i sådan utsträckning, att utbildningsmöjligheter måste förefinnas vid två högskolor, samt fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad ett fack, där efterfrågan på ingenjörer till följd av utveck-

lingen inom detta speciella område alltjämt varit stadd i stigande och icke kan tillgodoses, därest utbildningsmöjligheterna begränsas.

Jag anser det alltså stå utom allt tvivel, att ifrågavarande tre fackavdelningar böra finnas såväl i Stockholm som i Göteborg.

Vad angår fackavdelningen för *skeppsbyggnad* har redan förra årets riksdag fattat beslut om koncentration av den egentliga skeppsbyggeriundervisningen till Göteborg. Jag återkommer i det följande till frågan om organiserandet av den undervisning i skeppsbyggnad, som hittills bedrivits vid tekniska högskolan i Stockholm.

Vidkommande härefter de sakkunnigas förslag om nedläggandet av institutets fackavdelningar för *husbyggnad* samt för *kemi* och *kemisk teknologi* har jag i det föregående[1] lämnat en utförlig redogörelse för de i ärendet hörda myndigheternas m. fl. uppfattning i ämnet. Starka gensagor hava härvid rests mot de sakkunnigas förslag i berörda delar. Jämväl styrelserna för tekniska högskolan och institutet hava i sin skrivelse av den 9 november 1936 anfört skäl mot vidtagande av en dylik åtgärd.

Det torde vara ofrånkomligt att redan nu taga ställning till det viktiga spörsmålet om kemiundervisningens ordnande. De sakkunniga hava otvivelaktigt rätt i att, därest kemiundervisningen bibehålles vid båda högskolorna, någon möjlighet till differentiering av undervisningen — såsom i viss mån visat sig möjligt att åstadkomma inom övriga fackavdelningar — här ej låter sig göra. De kemiska fackavdelningarna skulle därför få en i stort sett likartad karaktär. Enligt de sakkunnigas uppfattning skulle vidare, om krav på specialprofessurer inom kemiens olika tekniska tillämpningsområden — vilket vore att förvänta — uppställdes från båda de kemiska fackskolorna, ett tillgodoseende av sådana krav komma att ställa sig synnerligen dyrbart för statsverket. Slutligen framhålla de sakkunniga till stöd för sitt förslag, att kemiundervisningen vid tekniska högskolor i högre grad än annan teknisk undervisning är likartad med den vid universiteten meddelade och att det därför ej sällan hände, att sådana studerande, som vid universiteten ägnade sig åt kemi såsom huvudämne, sedermera komme att finna sin utkomst inom industrien.

I de över sakkunnigförslaget avgivna yttrandena har med skärpa framhållits betydelsen för landets ekonomi av den kemisk-tekniska högskoleutbildningen. Vissa av myndigheterna hava påvisat, att de kemiska facken redan hava och alltmer få ökad betydelse för stora delar av övriga discipliner vid en teknisk högskola, varför allvarliga olägenheter skulle uppstå för högskolan i Göteborg, därest kemifackskolan där komme att nedläggas. En koncentrering till Stockholm av kemiundervisningen skulle — med det alltjämt ökade antal studerande, som ägnade sig åt detta fack — medföra en överbelastning för lärarkrafterna vid tekniska högskolan, vilka härigenom helt komme att undandragas från forskningsuppgifter. Det vore också att förvänta, att laboratorieutrymmena i Stockholm — även efter den av de sakkunniga föreslagna utvidgningen av desamma — snart nog skulle visa sig otillräckliga och nybyggnader bliva erforderliga. Härigenom skulle det av de sakkunniga angivna besparingssyftet med kemiavdelningens nedläggande i Göteborg bliva helt illusoriskt. Vidare framhålles, att därest kemiska specialprofessurer skulle visa sig erforderliga, desamma — med deras karaktär av forskningsprofessurer — givetvis ej skulle dubbleras utan knytas till den av högskolorna, där förutsättningar förefunnes, att de kom-

[1] Sid. 24 f. i statsrådsprotokollet.

me till verkligt gagn. Härjämte upplyses, att endast undantagsvis industriens behov av kemister rekryterats från universiteten, då de akademiska studierna hade en inriktning, som icke utbildade för anställningar i fabriksdriften.

För egen del finner jag de skäl, som anförts mot den kemiska fackskolans nedläggande i Göteborg, vara så vägande, att jag icke anser mig kunna biträda de sakkunnigas förslag i denna del. Det är givetvis vanskligt att bedöma den framtida tekniska utvecklingen, men allt tyder dock för närvarande på att de kemiskt-tekniska disciplinerna ej blott komma att bibehålla sin nuvarande centrala betydelse inom den högre tekniska undervisningen utan även utvecklas i sådan grad, att det kan betecknas såsom föga förutseende att nu vidtaga åtgärder, som äro ägnade att hämma utvecklingen på detta för hela vår folkförsörjning så viktiga område. Ett flyttande av kemiundervisningen från Göteborg till Stockholm skulle, såsom av de sakkunnigas utredning framgår, icke medföra några besparingar i årliga driftskostnader. Däremot medför ett bibehållande av den kemiska fackavdelningen i Göteborg, att de sakkunnigas tanke att omändra den nuvarande kemibyggnaden till elektroteknisk fackskola icke låter sig realisera. Några kostnadsberäkningar för uppförande av en nybyggnad för den elektrotekniska fackavdelningen hava de sakkunniga från sina utgångspunkter icke funnit anledning verkställa. Enligt av institutet tidigare uppgjorda approximativa kostnadskalkyler skulle en dylik byggnad draga en kostnad av omkring 1,500,000 kronor. Med hänsyn till att ombyggnaden av kemibyggnaden i Göteborg för inrymmande av den elektrotekniska fackavdelningen enligt de sakkunnigas beräkningar skulle medföra en utgift av 150,000 kronor och tillbyggnaden av kemifackskolan i Stockholm en kostnad av 625,000 kronor eller sammanlagt inemot 800,000 kronor, inträder alltså en ökning i engångsutgifter med i runt tal 700,000 kronor vid kemifackskolans bibehållande i Göteborg. Denna kostnadsökning är ägnad att ingiva betänkligheter. Jag anser likväl, att nämnda fackskolas bevarande vid den nya högskolan är så angeläget, att jag icke tvekar att förorda en sådan lösning. Kemifackskolans avlägsnande skulle enligt min uppfattning innebära en åtgärd, som med all sannolikhet måste bliva till nackdel såväl för den nya högskolan som för den högre tekniska undervisningen i dess helhet.

Vad härefter angår de sakkunnigas förslag om nedläggandet av fackavdelningen för husbyggnad vid Chalmers tekniska institut har jämväl detta förslag mött invändningar från åtskilliga håll. Särskilt har framhållits önskvärdheten av bibehållande av arkitektutbildning i Göteborg med hänsyn till västra Sveriges ur klimatologiska, geologiska och andra synpunkter säregna förhållanden. Härjämte har framhållits, att den besparing, som vore att påräkna genom avdelningens nedläggande och vilken icke vore av någon mera betydande storlek, icke stode i rimligt förhållande till de nackdelar, den ifrågasatta åtgärden skulle medföra. Styrelserna för tekniska högskolan och institutet hava i sin skrivelse av den 9 november 1936 även framhållit, att vissa svårigheter föreligga för att i nämnvärd grad för närvarande öka antalet per år intagna studerande i arkitekturavdelningen vid tekniska högskolan.

Ehuru starka skäl anförts mot fackavdelningens nedläggande, synes mig denna fråga ännu icke hava blivit utredd på sådant sätt, att det nu är möjligt för mig att definitivt taga ställning i frågan. Den under senare år

starkt stegrade byggnadsverksamheten inom landet har utan tvivel skapat ett ökat behov av väl utbildade fackmän på detta område. Huruvida tekniska högskolan i Stockholm är i stånd att i full utsträckning tillgodose ifrågavarande behov har den föreliggande utredningen icke till fullo ådagalagt. Jag anser därför ytterligare utredning på denna punkt erforderlig, innan slutligt avgörande kan träffas, huruvida en arkitekturfackavdelning bör inrymmas i den nya högskolan i Göteborg eller icke. I avvaktan på denna ytterligare utredning — vilken torde böra verkställas av styrelserna för de två högre tekniska läroanstalterna — synes husbyggnadsfackskolan i Göteborg tillsvidare böra bibehållas i sin nuvarande organisation.

I detta sammanhang får jag återkomma till frågan om organiserandet av de delar av den nu vid *tekniska högskolans avdelning för skeppsbyggeri* förekommande undervisningen, som alltjämt synas böra bibehållas vid nämnda högskola. I propositionen nr 135/1936 framhöll jag, att jag härvid närmast åsyftade ämnena flygteknik och hydrodynamik.

Styrelserna för tekniska högskolan och Chalmers tekniska institut hava i sin ovanberörda skrivelse den 9 november 1936 framlagt förslag om bibehållande av fackavdelningen för skeppsbyggnad vid tekniska högskolan, eventuellt med namnet ändrat till fackavdelning för luftfart och sjöfart. Undervisningen inom denna fackavdelning och fackavdelningen för skeppsbyggeri i Göteborg skulle differentieras så, att inom sistnämnda fackavdelning skulle meddelas undervisning i fartygskonstruktion och skeppsbyggeri i trängre bemärkelse, medan fackavdelningen i Stockholm skulle erhålla en mera maskin- och driftsteknisk inriktning. Styrelserna hava vidare gjort gällande, att den besparing i årliga driftkostnader, som vore att förvänta genom ett nedläggande i enlighet med de sakkunnigas förslag av skeppsbyggnadsfackavdelningen i Stockholm, icke kunde beräknas till högre belopp än högst 15,000 kronor för år.

Marinförvaltningen, som granskat ifrågavarande förslag ur synpunkten av mariningenjörernas utbildning, har visserligen tillstyrkt den föreslagna differentieringen i undervisningen mellan högskolorna i Stockholm och Göteborg, men ansett differentieringen i mariningenjörsutbildningen böra inskränkas huvudsakligen till fjärde årskursen. En på så sätt genomförd differentiering syntes även ämbetsverket lämplig med hänsyn till andra skeppsbyggnadsingenjörer än mariningenjörer.

Ehuru styrelsernas ifrågavarande uppslag till ordnandet av undervisningen på förevarande område i Stockholm måhända kan innebära en tanke, vars realiserande skulle vara att förorda, synes mig denna fråga ännu icke vara i detalj så bearbetad, att jag nu är beredd att taga ställning till densamma. Såsom jag under punkten 108 i årets åttonde huvudtitel framhållit, förväntar jag, att tekniska högskolan inkommer med detaljerat förslag till omläggning i fråga om därvarande skeppsbyggeriavdelning och till densamma knutna lärarkrafter, som må påkallas av de planerade och redan igångsatta anordningarna för skeppsbyggeriavdelningen vid Chalmers tekniska institut. Sedan dylikt förslag inkommit, torde frågan böra underställas ett kommande års riksdag.

Jag övergår härefter till frågan om tidpunkten för Chalmers tekniska instituts övergång till högskola. 1934 års sakkunniga hava framhållit, att innan nybyggnader i Göteborg för fackavdelningarna för skeppsbyggeri och för väg- och vattenbyggnad blivit färdigställda, institutet enligt de sakkunnigas uppfattning icke kunde anses hava

fått den utrustning, att läroanstalten skulle kunna erhålla samma ställning som en teknisk högskola. Ifrågavarande nybyggnader beräknades av de sakkunniga kunna tagas i bruk med början av läsåret 1938—1939. Med anledning härav hava de sakkunniga föreslagit, att institutets övergång till högskola skulle äga rum från och med ingången av budgetåret 1938/1939.

Enligt de sakkunnigas premisser skulle — då något anslag för nybyggnad för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad icke äskades av 1936 års riksdag och alltså färdigställandet av denna byggnad, därest medel av innevarande års riksdag beviljas för ändamålet, icke kan förväntas förrän tidigast hösten 1939 — institutets högskoleblivande komma att uppskjutas till ingången av budgetåret 1939/1940. Jag kan icke finna tillräckliga skäl föreligga för ett dylikt uppskov. Utan att underskatta de sakkunnigas motiv för att högskoleförklarandet skulle göras beroende av vissa laborationslokalers färdigställande anser jag likväl den utbildning, som redan nu meddelas vid den högre avdelningen av Chalmers tekniska institut, vara av den gedigna kvalitet, att avdelningen bör kunna få den ställning av högskola, den ehuru ej formellt dock redan nu i realiteten innehar, från och med ingången av budgetåret 1937/1938. Därest det av mig förordade förslaget till den nya högskolans organisation vinner riksdagens bifall, kommer högskolan under de närmaste åren successivt att utvecklas både med avseende å lokaler och lärarkrafter för att inom snar framtid kunna fylla sin uppgift såsom teknisk högskola fullt jämställd med tekniska högskolan i Stockholm. Någon risk synes mig ej föreligga, att de från den nya högskolan under de närmaste åren utexaminerade ingenjörerna skulle bliva sämre utrustade än deras kamrater, som genomgått tekniska högskolan i Stockholm.

Därest riksdagen icke finner anledning till erinran mot vad jag sålunda förordat i fråga om tidpunkten för Chalmers tekniska instituts högre avdelnings övergång till teknisk högskola, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut i ämnet.

I detta sammanhang får jag föreslå, att den nya tekniska högskolan erhåller benämningen *Chalmers tekniska högskola.* En konsekvens härav torde böra bliva, att den nuvarande tekniska högskolan benämnes *tekniska högskolan i Stockholm.*

I likhet med 1934 års sakkunniga och styrelserna för tekniska högskolan och Chalmers tekniska institut tillstyrker jag, att de båda tekniska högskolorna likställas ifråga om inträdesfordringar och undervisningstidens längd. Härvid synas de i förevarande avseende gällande bestämmelserna vid tekniska högskolan i Stockholm böra bliva normgivande. Det torde böra ankomma på styrelsen för Chalmers tekniska institut att inkomma med förslag till de stadgeändringar, som med anledning härav och av övriga anledningar kunna bliva erforderliga.

Jag ifrågasätter icke för närvarande någon ändrad sammansättning av den nya högskolans styrelse. Denna fråga torde längre fram, sedan åtskilliga av omorganisationen betingade spörsmål vunnit sin lösning, böra bliva föremål för övervägande.

Anslagsfrågor. Beträffande föreliggande *byggnadsfrågor* innebär Kungl. Maj:ts förslag *dels* anvisande av 500,000 kronor till fortsättande av den pågående nybyggnaden för fackavdelningen för skeppsbyggeri

m. m., till vilket ändamål 1936 års riksdag beviljat 370,000 kronor, *dels* beviljande av ett nytt anslag å 80,000 kronor till utrustning av samma nybyggnad (totalkostnaden beräknad till 250,000 kronor), *dels slutligen* anvisande av ett belopp av 300,000 kronor till påbörjande av nybyggnad för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad (totalkostnaden preliminärt beräknad till 1,093,000 kronor).

Beträffande *övriga anslag* till Chalmers tekniska högskola för budgetåret 1937/1938 är att märka, att Kungl. Maj:t förutsätter, att under övergångstiden för Chalmerska institutets lägre avdelnings ifrågasatta omorganisation till ett tekniskt gymnasium (se nedan) de för gymnasiet avsedda anslagen till avlöningar, omkostnader och materiel m. m. i riksstaten sammanföras med motsvarande anslag för högskolan. Däremot föreslås fastställandet av särskilda avlöningsstater för högskolan och gymnasiet i motsats mot vad för närvarande är fallet beträffande högre och lägre avdelningen. En uppdelning av den nu för institutet gällande avlöningsstaten mellan högskolan och gymnasiet har därför skett sålunda, att å högskolan beräknats belöpa 262,000 kronor av utgifterna (för närvarande upptagna till 338,100 kronor) och 68,000 kronor av de särskilda uppbördsmedlen (nu beräknade till 83,000 kronor). Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag innebär för högskolans del en anslagsökning med 23,500 kronor, belöpande huvudsakligen på nyinrättandet av en professur i byggnadsteknik samt vissa speciallärartjänster ävensom inrättande av en befattning som bibliotekarie å extra stat i lönegraden B 21 m. m. Vidare har departementschefen för högskolan beräknat 51,700 kronor till omkostnader och 48,000 kronor till materiel m. m. Beträffande övriga anslagsberäkningar hänvisas till propositionen.

Under kap. 2 har departementschefen behandlat frågan om Chalmers tekniska instituts lägre avdelnings ombildning till ett tekniskt gymnasium.

Organisationsfrågan. Den lägre avdelningens nuvarande organisation tillkom år 1914, då riksdagen godkände ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag till undervisningens ordnande. Enligt detta förslag skulle vid avdelningen under en studietid av två och ett halvt år meddelas en avslutad undervisning av elementarteknisk karaktär. Vidare skulle införas en kompletteringskurs på ett halvt år för sådana abiturienter från den lägre avdelningen, som hade för avsikt att söka inträde i den högre.

För att antagas till ordinarie elev i lägre avdelningens första årskurs erfordras att hava fyllt 16 år, att vara känd för hedrande vandel, att kunna fritt och obehindrat läsa och tydligt skriva svenska språket samt att vara förtrogen med aritmetiska räkningar. Tillträde till kompletteringskursen äger endast elev, som erhållit avgångsbetyg från lägre avdelningen.

År 1919 blev den lägre avdelningens ställning till den högre ånyo föremål för behandling av *1919 års sakkunniga.* I sina den 16 januari 1920 och 21 december 1921 avgivna betänkanden kommo de sakkunniga till den uppfattningen, att den högre avdelningen borde omorganiseras till en teknisk högskola och att i samband därmed den lägre avdelningen borde avskiljas och organiseras som tekniskt gymnasium med vissa därtill anslutna tekniska fackskolor.

Nämnda sakkunnigas förslag ledde icke till en omorganisation i nu förevarande avseende. — De i det föregående omnämnda 1934 års sakkunniga hava icke berört frågan om den lägre avdelningens omorganisation. Däremot har *institutets styrelse* i skrivelse den 17 oktober 1933 framhållit vissa med avdelningens nuvarande organisation förenade olägenheter och överlämnat en av avdelningens lärare verkställd utredning jämte förslag till olägenheternas avhjälpande.

Sedan Kungl. Maj:t anmodat *skolöverstyrelsen* att verkställa utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag med anledning av den uppkomna frågan rörande omorganisation av den lägre avdelningen vid Chalmers tekniska institut, har överstyrelsen den 7 november 1934 avgivit ifrågavarande utredning och förslag. Överstyrelsen har härvid framlagt ett fullständigt förslag till lägre avdelningens ombildning till ett tekniskt gymnasium.

Med berörda utredning överlämnade skolöverstyrelsen tillika införskaffade yttranden över ämbetsverkets ifrågavarande förslag av *styrelsen för Chalmers tekniska institut, lärarkollegiet därstädes* och *frimurarbarnhusdirektionen i Göteborg,* i egenskap av förvaltare av den Chalmerska donationen. Över förslaget hava yttranden jämväl avgivits av *1934 års Chalmerssakkunniga* och *statskontoret.*

Departementschefen har för egen del anfört:

Den lägre avdelningen vid Chalmers tekniska institut intager i sin nuvarande organisation en särställning inom den lägre tekniska undervisningen i vårt land. Såsom av utredningen framgår, uppdrogos riktlinjerna för avdelningens nuvarande verksamhet år 1914. Den skulle fylla ett dubbelt ändamål, dels att med folkskolan som grund på två och ett halvt år meddela elementär teknisk bildning åt blivande förmän m. fl., dels ock att genom en kompletteringskurs på ytterligare ett halvt år bereda möjlighet för lägre avdelningens elever att vinna inträde vid den högre. Denna dubbla uppgift har visat sig svår att på ett tillfredsställande sätt lösa. De låga inträdesfordringarna till lägre avdelningen hava medfört, att undervisning i några tekniska ämnen knappast kunnat förekomma i första årskursen, medan åter de tekniska studierna sedermera måst forceras fram på den korta tiden av tre terminer. Det har också visat sig, att ett oproportionerligt stort antal av eleverna icke lyckats avlägga godkänd examen. En svår olägenhet har även uppstått därigenom, att elevantalet varit alltför stort och vida större än t. ex. vid de tekniska gymnasierna. Lärarpersonalen har också varit alltför fåtalig för att det skulle varit möjligt för den att fullt

ut kunna bemästra de uppgifter, som genom förhållandenas makt pålagts densamma.

Vid den tidpunkt, då riktlinjerna för den lägre avdelningens verksamhet angåvos, hade ännu icke utvecklingen av det lägre tekniska undervisningsväsendet fått den gestaltning, det nu har. Numera har genom tillkomsten av ett flertal tekniska elementarskolor och tekniska gymnasier samma möjlighet, som den lägre avdelningen avsett att bereda, öppnats för att utan avläggande av studentexamen vinna inträde vid de högre tekniska läroanstalterna. Härigenom synes den speciella anordningen av den lägre avdelningen såsom en förskola för den högre mindre behövlig. De låga inträdesfordringarna till den lägre avdelningen synas icke heller längre motiverade, sedan såväl de praktiska ungdomsskolorna som kommunala kurser för inträdessökande till teknisk fackskola tillkommit.

Ett bibehållande i dess nuvarande organisation av den lägre avdelningen, som med avseende å undervisningens allmänna inriktning, studietidens längd och lärarkrafternas otillräcklighet vidlådes av allvarliga brister, synes därför icke längre tillrådligt.

Frågan om avdelningens omorganisation har länge varit aktuell. Att en lösning av spörsmålet icke förut ansetts kunna åvägabringas har icke minst berott på att frågan om den högre avdelningens ställning varit svävande och att de båda organisationsfrågorna befunnits lämpligen böra i ett sammanhang bringas till avgörande. Sedan jag, såsom av det föregående framgår, ansett mig kunna framlägga förslag till omorganisation av den högre avdelningen till en teknisk högskola från och med nästa budgetår, har ifrågavarande skäl till uppskov med upptagandet av den lägre avdelningens problem bortfallit.

Av de i förevarande ärende hörda myndigheternas yttranden framgår, att någon meningsskiljaktighet icke råder om det framlagda förslaget, att den lägre avdelningen skulle ombildas till ett tekniskt gymnasium. Skolöverstyrelsen har framhållit, att i en industri- och handelsstad av Göteborgs storlek ett tekniskt gymnasium utan tvivel måste väl fylla sin plats. Stadsfullmäktige hava också, fullt inseende frågans vikt och betydelse för staden, beslutat — på vissa villkor, till vilka jag i det följande återkommer — åtaga sig de förpliktelser, som vid inrättandet av ett tekniskt gymnasium skulle ankomma å kommunen.

För egen del anser jag frågan numera vara så pass utredd, att anledning till något uppskov med ställningstagandet till densamma icke vidare föreligger. Jag vill alltså förorda, att *den lägre avdelningen ombildas till ett tekniskt gymnasium* och härigenom inordnas i det allmänna systemet för den tekniska undervisningens bedrivande i vårt land. Det nya gymnasiet anser jag böra successivt inrättas från och med nästa budgetår eller alltså från samma tidpunkt, då enligt mitt ovannämnda förslag den högre avdelningen skulle förklaras för teknisk högskola. Det nya gymnasiet torde böra benämnas *tekniska gymnasiet i Göteborg.*

I likhet med skolöverstyrelsen och statskontoret anser jag gymnasiet icke böra kombineras med någon förberedande klass, utan behovet av förberedande undervisning bör fyllas genom anordnande av kommunala kurser för inträdessökande till tekniskt gymnasium. I sistnämnda avseende får jag erinra, att jag under punkten 185 i åttonde huvudtiteln innevarande år i enlighet med skolöverstyrelsens förslag förordat utvidgning av de nu-

varande möjligheterna att inrätta kurser vid yrkesundervisningsanstalter för elever, som ämna söka inträde i tekniskt läroverk.

Enligt gällande stadga för tekniska fackskolor och tekniska gymnasier åligger det vederbörande kommun att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor. Göteborgs stad har enligt stadsfullmäktiges lagakraftvunna beslut den 31 oktober 1935 iklätt sig ett dylikt åtagande, dock med den jämkning, som närmare framgår av det förut omförmälda avtal, som ingåtts mellan staden och institutets styrelse och vilket i huvudsak innebär, att staden under de första tio åren av gymnasiets verksamhet skulle utan ersättning få för ifrågavarande ändamål disponera den lägre avdelningens nuvarande lokaler. Statskontoret har ifrågasatt, att tidsperioden skulle begränsas till fem år. Stadsfullmäktige hava emellertid i sedermera avgivet yttrande fasthållit vid sin enligt avtalet intagna ståndpunkt.

Med hänsyn till betydelsen av att nu få den föreliggande frågan bragt till avgörande, och i betraktande av att nybyggnadsprogrammets slutliga genomförande för Chalmers tekniska högskola kan beräknas taga avsevärd tid i anspråk, har jag funnit mig böra bortse från de av statskontoret anförda betänkligheterna. Sedan riksdagen fattat beslut i den nu föreliggande frågan, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut om godkännande av förenämnda avtal.

Statskontoret har även berört frågan om den Chalmerska donationens framtida användning och ifrågasatt, att densamma lämpligen borde anknytas uteslutande till den lägre avdelningen. Jag förutsätter, att styrelsen för Chalmers tekniska institut i sinom tid inkommer med förslag i ämnet.

Jag övergår härefter att behandla frågan om det tekniska *gymnasiets organisation.*

Under den tid, Chalmers tekniska högskola och gymnasiet komma att delvis hava gemensamma lokaler, anser jag av praktiska skäl lämpligt, att högskolans styrelse även kommer att fungera såsom styrelse för gymnasiet. Av enahanda anledning torde högskolans rektor tills vidare böra jämväl vara rektor för gymnasiet. Så länge läroanstalterna hava gemensam rektor, bör denne givetvis vara befriad från undervisningsskyldighet i gymnasiet.

Det nya gymnasiet bör beräknas för två parallellavdelningar. Från och med nästa budgetår böra inga nya elever intagas enligt nuvarande inträdesfordringar, och kompletteringskursen bör, samtidigt med att gymnasiets organisation är färdigt utbyggd, nedläggas. De nuvarande eleverna vid lägre avdelningen böra få slutföra sina studier enligt hittills gällande undervisningsplaner och avlägga examen jämlikt hittills gällande grunder. I deras examensbetyg bör dock särskilt angivas, att de avlagt examen på sätt för lägre avdelningen nu är stadgat. Undervisningsplanerna för den första klass av gymnasiet, som kommer att inrättas under nästa budgetår, torde det ankomma på skolöverstyrelsen att pröva och fastställa.

Skolöverstyrelsen har beräknat det erforderliga antalet ordinarie lärarkrafter efter fullbordad organisation till sju lektorer. Undervisningen i övrigt skulle uppehållas av extra lärare. Beträffande vaktmästarpersonal har överstyrelsen ansett behov föreligga av en vaktmästare, en maskinist och eldare samt en laboratorievaktmästare. Under första övergångsåret har överstyrelsen beräknat fyra lektorer och en vaktmästare.

De fem andre lärarna vid institutet uppehålla för närvarande undervisning i följande ämnen: 1) matematik, 2) elementarmekanik, skeppsbyggeri

och linearritning, 3) byggnadslära med ritning, 4) elektroteknik samt 5) maskinlära med ritning och mekanisk teknologi.

För gymnasiets del har institutets rektor under hand förordat, att lektorsbefattningar skulle, efter fullbordad organisation, finnas i följande ämnen: 1) matematik och mekanik, 2) fysik och matematik, 3) kemi, mineralogi och mekanisk teknologi, 4) byggnadslära och betongteknik, 5) mekanik och skeppsbyggeri, 6) maskinteknik samt 7) elektroteknik. Fem av lektorstjänsterna skulle besättas med de nuvarande andre lärarna vid institutet. Två nya lektorstjänster, nämligen i fysik och matematik samt i kemi, mineralogi och mekanisk teknologi, skulle tillkomma.

Under första övergångsåret beräknade rektorn, att lektorstjänsterna i matematik och mekanik samt byggnadslära och betongteknik skulle besättas med andre lärare, varförutom det bleve nödvändigt, att även tillsätta lektorstjänsterna i fysik och kemi. Ingen av andre lärarna kunde ifrågakomma till dessa senare två tjänster, varför dessa måste rekryteras med personer utom institutet. Under följande övergångsår skulle de tre återstående andre lärarna överflyttas till lektorsbefattningar.

Emot detta i stora drag skisserade program har jag ej funnit anledning till erinran. Det torde emellertid böra föreskrivas, att det skall åligga andre lärare och lektorer att i mån av behov under övergångsåren meddela undervisning även inom högskolan. På grund av de särskilda förhållanden med hänsyn till lärarpersonalens sammansättning och i övrigt, som sålunda skulle råda vid det tekniska gymnasiet under övergångstiden och som avvika från hithörande bestämmelser i gällande stadga för de tekniska gymnasierna, torde Kungl. Maj:t böra för nämnda gymnasium, så vitt nu är fråga, meddela särskilda föreskrifter.

Antalet extralärartimmar har rektorn beräknat till 104 efter fullt genomförd organisation och till 68 under gymnasiets första verksamhetsår. Skulle lektorstjänsterna i fysik och kemi icke bliva tillsatta under sagda år, erfordrades enligt rektorns beräkningar ytterligare 46 extralärartimmar. Skulle lektorstjänsterna komma att inrättas från och med den 1 januari 1938, borde antalet extralärartimmar uppskattas till 114 under höstterminen 1937 och 68 under vårterminen 1938.

Såsom jag vid behandlingen av frågan om den högre avdelningens omorganisation förordat, bör från och med nästa budgetår till *gymnasiets personalförteckning* från den för Chalmers tekniska institut nu gällande personalförteckningen överföras följande befattningar: fem andre lärare och en vaktmästare. De under första övergångsåret föreslagna fyra lektorstjänsterna anser jag böra tillkomma först från och med den 1 januari 1938. Personalförteckningen för gymnasiet skulle alltså vid bifall härtill för tiden den 1 juli—den 31 december 1937 upptaga fem andre lärare och en vaktmästare, samt för tiden den 1 januari—den 30 juni 1938 fyra lektorer, tre andre lärare och en vaktmästare. I proposition denna dag angående lönereglering för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter har föreslagits, att lektorerna vid de tekniska läroverken skola placeras i 27:e lönegraden enligt avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen. I personalförteckningen för första halvåret 1938 för det tekniska gymnasiet böra alltså uppföras fyra lektorer i lönegraden L 27, tre andre lärare i lönegraden B 22 och en vaktmästare i lönegraden B 5.

Beträffande anslaget till *avlöningar* får jag framhålla, att med hänsyn såväl till de speciella förhållanden, som komma att föreligga under första

övergångsåret, som ock till nyssnämnda lönereglering för, bland andra, lärare vid de tekniska läroverken, det synes lämpligt att för nästa budgetår fastställes dels en avlöningsstat för gymnasiet att gälla under tiden den 1 juli —den 31 december 1937, dels ock en avlöningsstat att gälla för tiden den 1 januari—den 30 juni 1938.

Anslagsfrågor. Departementschefen har slutligen verkställt anslagsberäkningar för nästkommande budgetår, i avseende å vilka torde få hänvisas till propositionen. För det blivande tekniska gymnasiets del beräknas sålunda under Chalmers tekniska högskolas vederbörande anslag 68,800 kronor till avlöningar, 8,800 kronor till omkostnader samt 8,000 kronor till materiel m. m.

Tanken på en ombildning av Chalmers tekniska instituts *högre avdelning* till teknisk högskola har länge varit aktuell men av skilda orsaker hittills icke kommit till förverkligande. Med stöd av en omfattande utredning har nu Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt förslag till genomförande av en sådan ombildning från och med budgetåret 1937/1938. Departementschefen har därvid framhållit, att omorganisationen väsentligen skulle innebära blott en formell bekräftelse på ett faktiskt sakläge. Utskottet, som i likhet med departementschefen icke förbiser, att den föreslagna omorganisationen kan komma att för statsmakterna medföra ett ökat ekonomiskt ansvar, finner likväl, att en bärande motivering anförts för omorganisationen, och delar departementschefens uppfattning, att övervägande skäl tala för dess genomförande redan från och med nästkommande budgetår. Utskottet tillstyrker alltså i princip, att riksdagen lämnar sitt medgivande till den ifrågasatta omorganisationen. *Utskottet.*

Under utredningens gång hava delade meningar i vissa avseenden rått i fråga om vilka fackavdelningar, som skulle införlivas med den blivande högskolan. I likhet med 1934 års sakkunniga och departementschefen tillstyrker utskottet, att högre avdelningens fackavdelningar för maskinbyggnad, elektroteknik, väg- och vattenbyggnad samt skeppsbyggeri bibehållas såsom fackavdelningar vid högskolan. De sakkunniga hava velat begränsa högskolans organisation till att omfatta dessa fyra avdelningar, vilket skulle innebära, att de nuvarande avdelningarna för husbyggnad samt för kemi och kemisk teknologi skulle slopas, varemot departementschefen med stöd av bland annat Chalmers tekniska instituts och tekniska högskolans styrelser förordat, att den sistnämnda avdelningen bibehålles; frågan om husbyggnadsavdelningen har departementschefen lämnat öppen i avbidan på en i utsikt ställd förnyad utredning. Utskottet har liksom departementschefen funnit övervägande skäl tala för bibehållandet av avdelningen för kemi och kemisk teknologi och tillstyrker på denna punkt bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet, som i likhet med departementschefen icke anser sig kunna nu taga ställning till frågan, huruvida husbyggnadsavdelningen bör ingå i högskolans definitiva organisation, och förutsätter, att denna fråga tages under förnyad omprövning, biträder Kungl. Maj:ts förslag om att husbyggnadsfackskolan bör tills vidare bibehållas i sin nuvarande organisation. I samband härmed har utskottet haft anledning uppmärksamma önskvärdheten av att arkitektutbildningen i högre grad än nu är fallet tager i sikte det starka behovet av arkitektutbildad arbetskraft, inriktad på landsbygdens särskilda behov. Utskottet utgår från att denna fråga beaktas vid den utredning, som departementschefen enligt det ovanstående ställt i utsikt.

Beträffande de anslag, som av Kungl. Maj:t för nästa budgetår äskats för den blivande högskolan, har utskottet icke någon erinran att framställa. Utskottet vill dock framhålla vikten av att den ovannämnda byggnadskommittén söker åstadkomma den begränsning av de för byggnaden för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad beräknade byggnadskostnaderna, som i nuvarande konjunkturläge kan vara möjlig.

Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framlagda förslag innefattar även omorganisation av den *lägre avdelningen* vid Chalmers tekniska institut till tekniskt gymnasium från och med ingången av budgetåret 1937/1938. Detta förslag har synts utskottet välmotiverat och tillstyrkes därför av utskottet.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att för gymnasiet skulle för nästkommande budgetår fastställas två personalförteckningar, den ena med giltighet under tiden den 1 juli—den 31 december 1937 och den andra med giltighet under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938. Å den förstnämnda personalförteckningen skulle uppföras — förutom en vaktmästare i lönegraden B 5 — fem andre lärare i lönegraden B 22 och å den senare — förutom nyssnämnde vaktmästare — fyra lektorer i lönegraden L 27 enligt det i propositionen nr 271 ifrågasatta särskilda avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen ävensom 3 andre lärare i lönegraden B 22. I vid personalförteckningarna fogade anmärkningar skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag angivas ämnesområdena för de föreslagna lektors- och andre lärartjänsterna.

Utskottet, som i annat sammanhang tillstyrkt Kungl. Maj:ts i propositionen nr 271 framlagda förslag om att lektorerna vid de tekniska läroverken skola placeras i lönegraden L 27, har icke funnit anledning till annan erinran mot Kungl. Maj:ts ovanberörda förslag än att de nyssnämnda anmärkningarna vid personalförteckningarna synts utskottet böra utgå med hänsyn både till svårigheten att exakt angiva omfattningen av vederbörandes ämnesområde och till att motsvarande anmärkningar icke förekomma i personalförteckningen för övriga tekniska läroverk.

I övrigt biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag må

a) besluta, att från och med den 1 juli 1937 Chalmers tekniska instituts högre avdelning skall ombildas till en teknisk högskola, benämnd Chalmers tekniska högskola, samt Chalmers tekniska instituts lägre avdelning ombildas till ett tekniskt gymnasium, benämnt tekniska gymnasiet i Göteborg, allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 5 mars 1937 angivit;

b) godkänna följande personalförteckning för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1937/1938:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
Tjänstemän å ordinarie stat.	
14 professorer	B 28
1 maskinist	B 8
1 förste vaktmästare	B 7
5 laboratorievaktmästare	B 7
1 eldare, tillika gårdskarl	B 5

Anm.: Professorsbefattningarna, vilka äro 14, omfatta vardera ett av följande ämnesområden: 1) fysik; 2) matematik; 3) mekanik och matematik; 4) skeppsbyggeri; 5) byggnadslära och ornamentsritning; 6) elektroteknik; 7) organisk kemi; 8) oorganisk kemi jämte mineralogi och geologi; 9) maskinlära med undervisningsskyldighet företrädesvis i läran om vattenmotorer; 10) maskinlära med undervisningsskyldighet företrädesvis i läran om värmemotorer; 11) väg- och vattenbyggnadslära; 12) elektroteknik med undervisningsskyldighet företrädesvis i elektrotekniska maskinkonstruktioner; 13) kemisk teknologi samt 14) byggnadsteknik.

Tjänsteman å extra stat.	
1 bibliotekarie	B 21;

c) godkänna följande personalförteckning för det tekniska gymnasiet i Göteborg, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
Tjänstemän å ordinarie stat.	
5 andre lärare	B 22
1 vaktmästare	B 5;

d) godkänna följande personalförteckning för det tekniska gymnasiet i Göteborg, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
Tjänstemän å ordinarie stat.	
4 lektorer	L 27
3 andre lärare	B 22
1 vaktmästare	B 5;

e) godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1937/1938:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*		kronor 174,800
Anm.: Från förestående anslagspost skall utgå jämväl ersättning till den eller de personer, som förordnas att uppehålla någon del av rektors undervisningsskyldighet som professor.		
2. Avlöning till tjänsteman å extra stat, *förslagsvis*		» 6,800
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t		» 43,800
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	kronor 59,650	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	» 350	» 60,000
5. Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänsteman		» 100
	Summa	kronor 285,500.

Särskilda uppbördsmedel:

Elevavgifter	kronor 68,000
Nettoutgift	kronor 217,500;

f) godkänna följande avlöningsstat för det tekniska gymnasiet i Göteborg, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*	kronor 21,250

2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat:
   a. Lön och tjänstgöringspenningar . . . . . kronor 2,000

Avlöningsstat.

	Lön	Tjänstgörings-penningar	Summa
En verkstadsingenjör	1,200	800	2,000
Anm.: Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kronor.			
Summa kronor	—	—	2,000

   b. Ålderstillägg, *förslagsvis* . . . . . kronor 250
   c. Ersättningar till vikarier, *förslagsvis* . . . . » 50 kronor 2,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:
   a. Arvoden åt extralärare . . . . . kronor 10,000
   b. Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, *förslagsvis* » 200 » 10,200
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal » 100
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:
   a. Tillfällig löneförbättring för lärare, *förslagsvis* . . . . . kronor 2,500
   b. Avlöningsförbättring åt den å övergångsstat uppförde verkstadsingenjören . . . . » 950 » 3,450

Summa kronor 37,300

Särskilda uppbördsmedel:

Elevavgifter . . . . . kronor 7,000

Nettoutgift kronor 30,300;

g) godkänna följande avlöningsstat för det tekniska gymnasiet i Göteborg, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* . . . . . kronor 33,650
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat:
   a. Lön och tjänstgöringspenningar . . . . . kronor 2,000

Avlöningsstat.

	Lön	Tjänstgörings-penningar	Summa
En verkstadsingenjör . . . . . *Anm.:* Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kronor.	1,200	800	2,000
Summa kronor	—	—	2,000

   b. Ålderstillägg, *förslagsvis* . . . . . kronor 250
   c. Ersättningar till vikarier, *förslagsvis* . . . . » 50 kronor 2,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t . . . . . » 7,500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal . . . . . » 100
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie tjänsteman . . . . . » 950

Summa kronor 44,500

Särskilda uppbördsmedel:

Elevavgifter . . . . . kronor 6,000

Nettoutgift kronor 38,500;

h) till *Chalmers tekniska högskola m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 286,300;

i) till *Chalmers tekniska högskola m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 60,500 kronor;

j) till *Chalmers tekniska högskola m. m.: Materiel m. m.* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 56,000 kronor;

k) till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,000 kronor;

l) till *Chalmers tekniska högskola: Stipendier m. m.* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 2,400 kronor;

m) till *Chalmers tekniska högskola: Utrustning av nybyggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m.* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 80,000 kronor;

n) till *Uppförande av byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. vid Chalmers tekniska högskola* i huvudsaklig överensstämmelse med av 1934 års sakkunniga avgivet förslag eller den ändrade plan för byggnadens uppförande, som Kungl. Maj:t med hänsyn till gjorda utredningar kan finna skäligt fastställa, för budgetåret 1937/1938 under Utgifter för kapitalökning och rubrik Statens allmänna fastighetsfond anvisa ett *reservationsanslag* av 500,000 kronor;

o) till *Uppförande av byggnad för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad vid Chalmers tekniska högskola* i huvudsaklig överensstämmelse med av 1934 års sakkunniga avgivet förslag eller den ändrade plan för byggnadens uppförande, som Kungl. Maj:t med hänsyn till gjorda utredningar kan finna skäligt fastställa, för budgetåret 1937/1938 under Utgifter för kapitalökning och rubrik Statens allmänna fastighetsfond anvisa ett *reservationsanslag* av 300,000 kronor.

I fråga om sättet för beredande av täckning beträffande omförmälda anslag till uppförande av byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. och för fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad vid Chalmers tekniska högskola kommer utskottet att framdeles avgiva utlåtande.

Stockholm den 30 maj 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Olof Olsson, Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Hansén, Asplund, Nilsson* i Landeryd, *Gustafsson* i Benestad, *Pauli, Holmström* och *Rahmn;* samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Svensson, Norling, Holmdahl, Danielsson, Erlander* och *Hansson* i Rubbestad.

Reservation:

av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Pauli, Holmström, Rahmn, Persson* i Falla och *Holmdahl,* vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort i nedan angivna delar hava följande lydelse:

»Tanken på — — — andre lärartjänsterna.

Utskottet, som i annat sammanhang föreslagit, att lektorer vid de tekniska läroverken skola placeras i lönegraden L 28, tillstyrker i konsekvens härmed, att ifrågavarande fyra lektorer vid tekniska gymnasiet i Göteborg avlönas enligt lönegraden L 28. I övrigt har utskottet icke funnit — — — — tekniska läroverk.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag i övrigt med de ändringar, som betingas av vad utskottet ovan anfört rörande lektorernas lönegradsplacering.

Under åberopande — — — utskottet hemställa,

att riksdagen — — — förslag må

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

d) godkänna följande personalförteckning för det tekniska gymnasiet i Göteborg, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
Tjänstemän å ordinarie stat.	
4 lektorer	L 28
3 andre lärare	B 22
1 vaktmästare	B 5;

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

g) godkänna följande avlöningsstat för det tekniska gymnasiet i Göteborg, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*	kronor	34,650
2. Avlöning till — — — (= alternativ I) — — —	»	950
Summa	kronor	45,500

Särskilda uppbördsmedel:

Elevavgifter	kronor	6,000
Nettoutgift	kronor	39,500;

h) till *Chalmers tekniska högskola m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 287,300 kronor;

— — — — — — — — — — — — — — — — —

I fråga — — — avgiva utlåtande.»